

Taxıl haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Bu Qanun Azərbaycan Respublikasında taxıl istehsalının, tədarükünün və bazarının təşkilinin, taxılın və taxıl emalı məhsullarının keyfiyyətinin idarə edilməsinin hüquqi əsaslarını müəyyən edir.

I fəsil

Ümumi müddəalar

Maddə 1. Əsas anlayışlar

1.0. Bu Qanunda istifadə edilən anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.0.1. taxıl - ərzaq, toxum, yem və texniki məqsədlər üçün istifadə edilən dənli və dənli-paxlalı bitkilərin dənləri;

1.0.2. taxıl emalı məhsulları - un, yarma çörək, çörəkbişirmə və makaron məmulatları, qarışıq yemlər və taxıl emalından çıxan əlavə məhsullar;

1.0.3. taxıl məhsulları - taxıl və taxıl emalı məhsulları;

1.0.4. taxılın və taxıl emalı məhsullarının minimum keyfiyyəti - taxıl məhsullarının istehlak xassələrinin qida təhlükəsizliyi sahəsində texniki normativ hüquqi aktlara uyğunluğu;[1]

1.0.5. qida təhlükəsizliyi sahəsində texniki normativ hüquqi aktlar - “Yeyinti məhsulları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 5-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş texniki normativ hüquqi aktlar.[2]

Maddə 2. Taxıl haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi

2.1. Taxıl haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi bu Qanundan, “Yeyinti məhsulları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunundan, bu Qanunla əlaqədar qəbul edilmiş digər normativ hüquqi aktlardan, habelə Azərbaycan Respublikasının aqrar qanunvericiliyindən ibarətdir.[3]

2.2. Taxıl emalı məhsullarının istehsalının və bazarının təşkili, minimum keyfiyyətinin idarə edilməsi qaydaları bu Qanunla yanaşı, Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyi ilə tənzimlənir.[4]

2.3. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı dövlətlərarası müqavilələrdə taxıl istehsalının, tədarükünün və bazarının təşkili, taxıl məhsullarının keyfiyyətinin idarə edilməsi barədə müəyyən olunmuş qaydalar bu Qanunda nəzərdə tutulmuş qaydalardan fərqlənərsə, beynəlxalq müqavilələrin qaydaları tətbiq olunur.

Maddə 3. Taxıl haqqında qanunvericiliyin məqsəd və vəzifələri

3.1. Taxıl haqqında qanunvericiliyin məqsədi ölkədə taxılçılığı və taxıl məhsullarının emalını inkişaf etdirməklə ölkə istehlakçılarının xarici taxıl bazarından asılılığını azaltmaqdan, sahənin inkişafında yerli istehsalçılara əlverişli hüquqi, iqtisadi və təşkilatı mühitin formalaşdırılmasından ibarətdir.

3.2. Taxıl haqqında qanunvericiliyin vəzifələri taxılçılığın təşkilinin, taxıl bazarının tənzimlənməsinin və taxıl məhsullarının minimum keyfiyyətinin təmin edilməsinin ümumi qaydalarını müəyyən etməkdir.

Maddə 4. Taxılçılıq fəaliyyətinin obyektləri və subyektləri

4.1. Taxılçılıq fəaliyyətinin obyektləri taxıl məhsulları və onların istehsalından son istehlakı da daxil olmaqla bütün mərhələlərdə bu və ya digər formada təmasda olan torpaq, texniki və texnoloji vəsaitlər, habelə köməkçi təbii və süni materiallardır.

4.2. Taxılçılıq fəaliyyətinin subyektləri taxıl məhsullarının istehsalı, tədarükü, saxlanması, daşınması, satışı, idxal və ixracı ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslərdir.

Maddə 5. Taxılçılıq sahəsində dövlətin vəzifələri

5.0. Taxılçılıq sahəsində dövlətin vəzifələri aşağıdakılardır:

5.0.1. taxıl bazarının konyunkturunu öyrənmək, taxıl balansını hazırlamaq, təsdiq etmək, proqnozlar vermək, taxıl bazarının iqtisadi üsullarla tənzimlənməsini həyata keçirmək;

5.0.2. taxıl istehsalının artırılması üçün məqsədli taxıl proqramları hazırlamaq, müvafiq investisiya, qiymət, kredit və vergi siyasətini həyata keçirmək;

5.0.3. taxılçılığın inkişafını və toxumçuluğun elmi təminatını stimullaşdırmaq;

5.0.4. dövlət taxıl ehtiyatı yaratmaq, onun formalaşmasını, saxlanmasını və istifadəsini təşkil etmək;[5]

5.0.5. taxılçılıq sahəsində müvafiq normativ hüquqi aktlar qəbul etmək və beynəlxalq əməkdaşlığı inkişaf etdirmək;

5.0.6. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş digər vəzifələri həyata keçirmək .

Maddə 6. Taxıl istehsalına dövlət himayəsi

6.1. Taxılçılığın seleksiyası və toxumçuluğu, taxıl istehsalının artırılması, məhsuldarlığının və minimum keyfiyyətinin yüksəldilməsi dövlət tərəfindən stimullaşdırılır.

6.2. Dövlət taxıl fondunun formalaşması əsasən yerli istehsal hesabına həyata keçirilir.[6]

6.3. Taxılın və taxıl emalı məhsullarının istehsalı, tədarükü, saxlanması, satışı, habelə taxılçılığın maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi sahəsində kooperasiya və birgə fəaliyyət növləri dövlət tərəfindən dəstəklənir və müvafiq stimullaşdırma tədbirlərinin tətbiqi əsasında həvəsləndirilir.

6.4. Müasir texnologiyaları tətbiq edən taxıl istehsalçılarını kreditlə təmin etmək məqsədi ilə dövlət taxıl girovu sistemini təşkil edir. Taxıl girovu Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə uyğun olaraq həyata keçirilir.[7]

6.5. Taxıl istehsalının stimullaşdırılması məqsədi ilə sahənin təbii fəlakətdən və digər risklərdən sığortalanması dövlət vəsaiti hesabına aparılır. Sığortalanmaya ayrılan vəsaitin həcmi, sığortalanmanın şərtləri, habelə sığortalanan taxıl məhsullarının növləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

6.6. Dövlət kənddə qabaqcıl texnika və texnologiyanın tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə lizinq xidmətinin təşkili, texniki və aqrokimyəvi maddələrlə təchizat, habelə kənd təsərrüfatı texnikasının uzunmüddətli kreditə verilməsi sahəsində sahibkarlıq fəaliyyətini stimullaşdırır.

6.7. Taxıl istehsalına dövlət himayəsinin istiqamətləri və formaları, habelə taxıl istehsalının stimullaşdırılmasının və həvəsləndirilməsinin tətbiqi qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlarla müəyyən olunur.

6.8. Taxıl məhsullarının istehsalında və dövriyyəsində genetik modifikasiya olunmuş bitkilərin, yaxud müasir biotexnoloji və gen mühəndisliyi metodları ilə yaradılmış kənd təsərrüfatı bitki materiallarının istifadəsinə yol verilmir.[8]

Maddə 7. Taxılçılığın elmi təminatı və onun maliyyələşdirilməsi

7.1. Azərbaycan Respublikasında taxılçılığın və toxumçuluğun elmi təminatı müvafiq elmi-tədqiqat və ali təhsil müəssisələri tərəfindən həyata keçirilir.[9]

7.2. Taxılçılığın və toxumçuluğun elmi təminatı, məqsədi taxıl proqramlarının hazırlanması və dövlət taxıl fondunun yaradılması dövlət büdcəsindən və büdcədən kənar vəsaitlər hesabına maliyyələşdirilir.[10]

7.3. Toxum istehsalında və satışında istifadə edilən taxıl sortunun patent sahibi ilə əməkdaşlıq və ya lisenziya müqaviləsinin bağlanması taxılçılıq subyektləri üçün məcburidir.

II fəsil

Dövlət taxıl fondu, onun yaradılması və istifadəsi

Maddə 8. Dövlət taxıl fondunun yaradılması

8.1. Fövqəladə hallarda istehlakçıların taxıl məhsullarına tələbatını ödəmək, dövlət taxıl ehtiyatlarını formalaşdırmaq, beynəlxalq öhdəlikləri yerinə yetirmək və lazım gəldikdə daxili taxıl bazarında kəskin qiymət dəyişmələrinin qarşısını almaq məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasında dövlət taxıl fondu yaradılır. Dövlət və sığorta toxum fondları dövlət taxıl fondunun tərkibinə daxil edilir.[11]

8.2. Dövlət taxıl fondu Azərbaycan Respublikasının mülkiyyətidir və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) sərəncamında olur.[12]

8.3. Dövlət taxıl fonduna qüvvədə olan qida təhlükəsizliyi sahəsində texniki normativ hüquqi aktların tələblərinə cavab verən taxıl məhsulları tədarük edilir.[13]

8.4. Dövlət taxıl fondu əsasən taxıl birjası vasitəsi ilə yerli istehsal, taxıl məhsullarına tələbat yerli istehsal hesabına ödənilmədikdə isə idxal hesabına formalaşır.[14]

8.5. Dövlət taxıl fondunun saxlanması və istifadəsi qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

Maddə 9. Dövlət taxıl fonduna taxıl məhsulları tədarükünün təşkili

9.1. Dövlət taxıl fonduna taxıl məhsulları tədarükünü təşkil etmək məqsədilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı dövlət sifarişçilərini və onların səlahiyyətlərini müəyyən edir, tədarük üçün müvafiq maliyyə vəsaitləri ayırır.

9.2. Dövlət sifarişçiləri hər il dövlət taxıl fonduna təminatlı minimum qiymətlərlə taxıl məhsulları tədarükü barədə mediada elan dərc etdirirlər və istehsalçılarla (malgöndərənlərlə) əvvəlcədən müqavilə bağlayırlar. Tədarük zamanı taxıl birjasında faktiki qiymətlər yüksək olduqda dövlət taxıl fonduna tədarük edilən taxıl məhsullarının qiymətinin təminatlı minimum həddinə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müvafiq əlavələr edilir. [15]

9.3. Taxıl girovu sistemindən kənar müqavilə əsasında yerli istehsalçılardan dövlət taxıl fonduna tədarük edilən taxılın dəyərinin 30 faizdən az olmayan hissəsi avans qaydasında əvvəlcədən ödənilir.

9.4. Dövlət sifarişçiləri dövlət taxıl fondunun nəzərdə tutulan həcmnin və çeşidinin formalaşmasına məsuliyyət daşıyırlar və hər ilin yanvar ayında fondun formalaşması və istifadəsi, habelə maliyyə, kredit və maddi ehtiyatlarının təminatı barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanına hesabat təqdim edirlər və hesabatı mediada dərc etdirirlər.

III fəsil

Taxıl bazarı

Maddə 10. Taxıl bazarının dövlət tənzimlənməsi

10.0. Taxıl bazarının dövlət tənzimlənməsi müvafiq qaydada təsdiq edilmiş taxıl məhsullarının balansları əsasında yalnız iqtisadi üsullarla həyata keçirilir və aşağıdakıları nəzərdə tutur:

10.0.1. qiymət tarazlığının təmin olunması məqsədi ilə taxıl bazarına əmtəə müdaxiləsi;

10.0.2. taxıl bazarının monitorinqi, proqnozlaşdırılması və taxılçılıq fəaliyyəti subyektlərinin məlumatlandırılması;

10.0.3. taxıl bazarında haqsız rəqəbətlə mübarizə və yerli istehsalçılara dövlət himayəsi;

10.0.4. taxıl məhsullarının minimum keyfiyyətinə dair tələblərin normalaşdırılması və sertifikatlaşdırılmasının təşkili. [16]

Maddə 11. Taxıl məhsullarının idxal və ixracı

11.1. Dövlət taxıl fondu üçün taxıl məhsulları idxal hesabına tədarük edildikdə, gətirilən taxıl və taxıl emalı məhsullarının həcmi barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən qərar qəbul edilir və idxal əməliyyatları qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada dövlət sifarişçiləri tərəfindən həyata keçirilir.[17]

11.2. Azərbaycan Respublikasına idxal olunan taxıl məhsulları müvafiq qaydada tanınmış və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilmiş qida təhlükəsizliyi (sağlamlıq) sertifikatına malik olmalıdır. İdxal olunan taxıl məhsullarının istehsalçısı qida təhlükəsizliyi qeydiyyatından keçdiyi halda, həmin istehsalçının məhsullarına qida təhlükəsizliyi (sağlamlıq) sertifikatı tələb olunmur.[18]

11.3. Azərbaycan Respublikasında qüvvədə olan normativ sənədlərdə nəzərdə tutulmuş müvafiq sertifikatı olmayan taxıl məhsulları yalnız qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada sərgilərdə nümayiş, tədqiqat və sınaq məqsədi ilə ölkə ərazisinə idxal oluna bilər.

11.4. Taxıl məhsullarının ixracı Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə və beynəlxalq hüquq normalarına uyğun olaraq həyata keçirilir.

11.5. Genetik modifikasiya olunmuş bitkilərdən, yaxud müasir biotexnoloji və gen mühəndisliyi metodları ilə yaradılmış kənd təsərrüfatı bitki materiallarından istifadə edilərək istehsal olunmuş taxıl məhsullarının Azərbaycan Respublikasına idxal edilməsinə yol verilmir.[19]

IV fəsil

Taxıl məhsullarının MİNİMUM keyfiyyətinin idarə edilməsi

Maddə 12. Taxıl məhsullarının minimum keyfiyyətinin təmin edilməsi[20]

12.1. Taxıl məhsullarının minimum keyfiyyəti “Yeyinti məhsulları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 4-cü maddəsinə uyğun olaraq təmin edilir.

12.2. Keyfiyyət göstəricilərinin müvafiq standartda müəyyən olunmuş tələblərə uyğunluğunu müəyyən etmək məqsədi ilə istehsalçının öz istəyi əsasında taxıl məhsulları akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurumlar tərəfindən könüllü sertifikatlaşdırılır. Uyğunluğu qiymətləndirən qurumların akkreditasiyası “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

Maddə 13. Taxıl məhsullarının minimum keyfiyyətinə dair tələblər[21]

13.1. Taxılın minimum keyfiyyətinin təmin olunması sahəsində normalaşdırma müxtəlif taxıl növlərinin istehsal, tədarük, kondisiyaya çatdırma, daşınma, saxlanma, emal və satış şərtlərini nizamlayan qida təhlükəsizliyi sahəsində texniki normativ hüquqi aktların müəyyənləşdirilməsidir.[22]

13.2. Taxıl emalı məhsullarının minimum keyfiyyətinin təmin olunması sahəsində tələblər qida təhlükəsizliyi sahəsində texniki normativ hüquqi aktlarla müəyyən olunur.[23]

13.3. Taxıl məhsullarının minimum keyfiyyətinin təmin olunması sahəsində tələblərin normalaşdırılması qaydasına əməl edilməsi bütün taxılçılıq fəaliyyətinin subyektləri üçün məcburidir.

Maddə 14. Taxıl məhsullarının keyfiyyət göstəricilərinin qiymətləndirilməsi

14.1. Azərbaycan Respublikasında istehsal edilən və respublikaya gətirilən taxıl məhsullarının tərkibi kimyəvi, bioloji, toksikoloji və radioloji göstəricilərinə görə təhlil edilir və qiymətləndirilir.

14.2. Taxıl məhsullarının keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən olunmuş qaydada akkreditasiya edilmiş sınaq laboratoriyalarında vahid metodika üzrə aparılır. [24]

14.3. Taxıl emalı məhsulları həmçinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən dövlət reyestrində gigiyena qeydiyyatına alınır.

14.4. Keyfiyyət göstəriciləri qiymətləndirilmiş taxıl məhsullarına, habelə dövlət gigiyena qeydiyyatına alınmış taxıl emalı məhsullarına müvafiq sertifikatlar verilir.

14.5. Taxıl məhsullarının sertifikatlaşdırılması qaydaları Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyi ilə tənzimlənir.[25]

Maddə 15. Taxıl məhsullarının minimum keyfiyyətinə dövlət nəzarəti

15.1. Taxıl məhsullarının minimum keyfiyyətinə dövlət nəzarətinin məqsədi hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən bu məhsulların istehsalını, tədarükünü, saxlanmasını, daşınmasını, satışını, idxal və ixracını nizamlayan qida təhlükəsizliyi sahəsində texniki normativ hüquqi aktların tələblərinə əməl edilməsini təmin etməkdir.[26]

15.2. Taxıl məhsullarının minimum keyfiyyətinə dövlət nəzarəti funksiyalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həyata keçirir.[27]

15.3. Taxıl məhsullarının minimum keyfiyyətinə dövlət nəzarətini həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının aşağıdakı səlahiyyətləri vardır:[28]

15.3.1. taxılçılıq fəaliyyətinin subyektləri tərəfindən taxıl məhsullarının minimum keyfiyyətinə dair müəyyən olunmuş qida təhlükəsizliyi sahəsində texniki normativ hüquqi aktların tələblərinə riayət edilməsini yoxlamaq;

15.3.2. taxıl məhsullarının istehsalı, tədarükü, saxlanması, daşınması, satışı, idxal və ixracı ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən taxıl haqqında qanunvericiliyə əməl olunmasını yoxlamaq;

15.3.3. müəyyən edilmiş qaydada keyfiyyətinin təyin edilməsi üçün taxıl məhsullarından nümunələr götürmək, taxılçılıq fəaliyyətinin subyektlərindən taxıl məhsullarının keyfiyyəti barədə müvafiq məlumatlar tələb etmək;

15.3.4. taxılçılıq fəaliyyətinin subyektlərinin rəsmi müraciətinə əsasən taxıl məhsullarının keyfiyyətinə və məqsədli istifadəsinə dair qanunvericiliklə müəyyən edilmiş sənədlər vermək;

15.3.5. taxıl məhsullarının keyfiyyəti sahəsində inzibati xətlər haqqında protokollar tərtib etmək;[29]

15.3.6. taxıl məhsullarının istehsalı, alqı-satqısı, saxlanması, daşınması, idxal və ixracı ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslərə taxıl haqqında qanunvericiliyin pozulması hallarının aradan qaldırılması üçün icrası məcburi olan göstərişlər vermək;

15.3.7. minimum keyfiyyət göstəriciləri qida təhlükəsizliyi sahəsində texniki normativ hüquqi aktların tələblərinə uyğun gəlməyən taxıl məhsullarının istifadəsini qadağan etmək, onların götürülməsi, zərərsizləşdirilməsi və ya məhv edilməsi barədə müvafiq qərarlar qəbul etmək və təkliflər vermək;[30]

15.3.7-1. “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada sahibkarlıq subyektlərində yoxlamaların aparılmasını, o cümlədən məhdudlaşdırıcı tədbirlərin tətbiqini həyata keçirmək;[31]

15.3.8. hüquqi və fiziki şəxslərin müraciəti əsasında taxıl məhsullarının keyfiyyətini ekspertiza etmək.

15.3.9. qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər səlahiyyətləri həyata keçirmək.[32]

15.4. Taxıl məhsullarının minimum keyfiyyətinin və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi ilə bağlı qida təhlükəsizliyi sahəsində texniki normativ hüquqi aktların tələblərinə əməl olunmasına dövlət nəzarəti “Yeyinti məhsulları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 8-ci maddəsinə uyğun olaraq həyata keçirilir.[33]

V fəsil

Taxıl haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə məsuliyyət və mübahisələrin həlli

Maddə 16. Taxıl haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə məsuliyyət

Taxıl haqqında qanunvericiliyin pozulmasında təqsirkar olan hüquqi və fiziki şəxslər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Maddə 17. Mübahisələrin həlli

Taxıl məhsullarının istehsalı, tədarükü, saxlanması, daşınması, satışı, idxal və ixracı, istifadəsi və keyfiyyəti barədə mübahisələr Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq məhkəmə qaydasında həll edilir.

HEYDƏR ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 16 iyun 2000-ci il

№ 898-IQ

Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik toplusu.- 2000.- 31 iyul, № 7.- S. 2751-2757.